

Rasismen i Indien

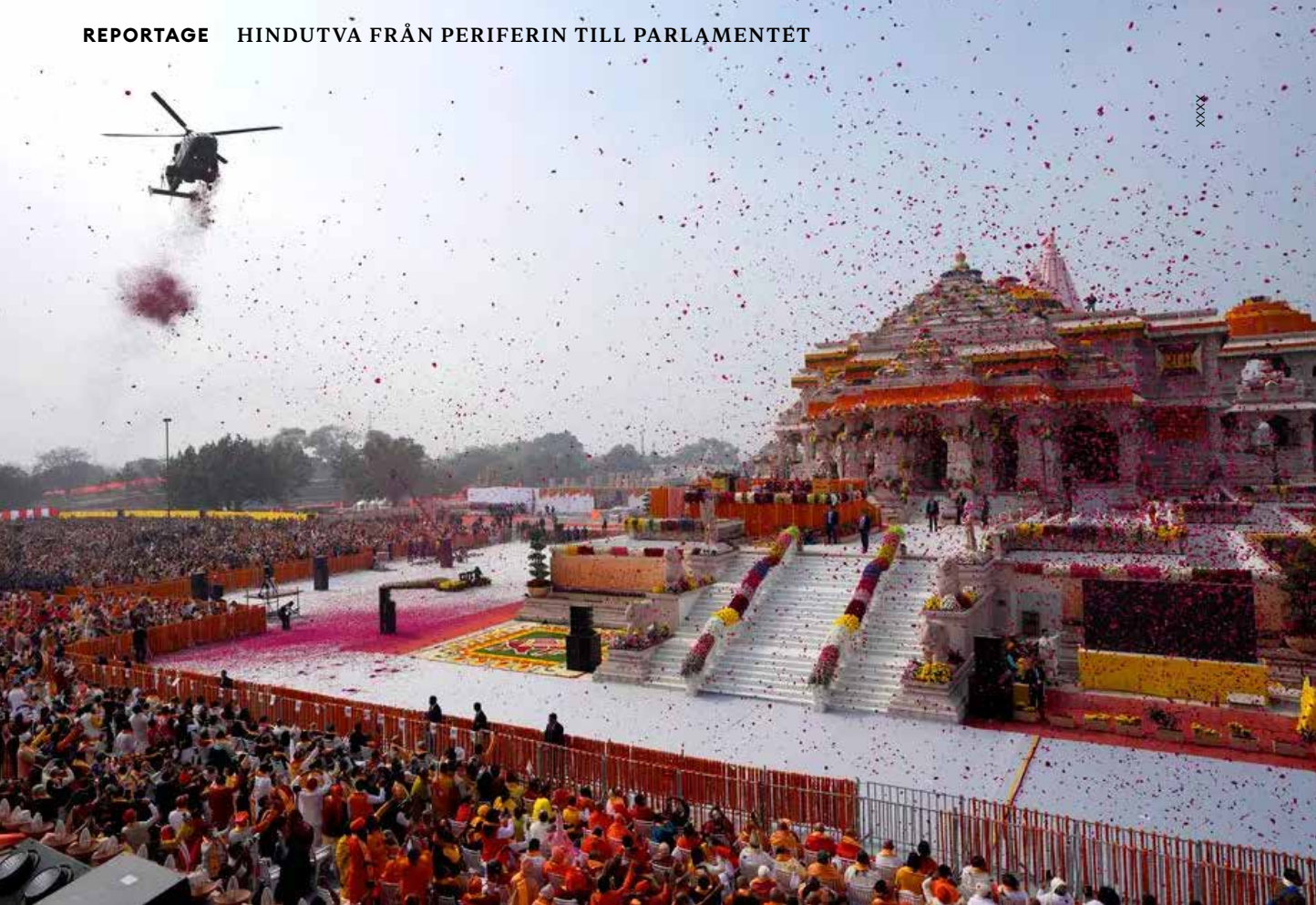

Republiken Indien grundades som en sekulär stat. Men när resultatet i årets val presenterades den 4 juni stod det klart att segern åter gick till en rörelse som sätter likhetstecken mellan politik och religion. Även om dominansen blev mindre än förra valet fick Narendra Modi fortsatt förtroende och efter redan tio år med honom vid makten har den hindunationalistiska hindutva-rörelsen kommit långt i sin strävan att inrätta det allt mer auktoritära Indien efter majoritetsreligionen.

får förnyat mandat

TEXT: Sujay Dutt

Invigningen av templet i Ayodhya till guden Rams ära i januari 2024. Templet är uppfört på den plats där det tidigare legat en moské.

Helikoptrar från den indiska försvarsmakten låter blomblad regna ner från himlen över det nybyggda templet. I dess innandömen befinner sig en skäggig man klädd i ljus och fläckfritt siden. Med from blick genomför han puja, en gudstjänst, i sällskap av en handfull präster. Allt medan rullande tv-kameror förmedlar skeendet i direktsändning till vardagsrum över hela landet. Att templet till guden Rams ära nu står färdigt är en stor sak för många hinduer. Men det finns saker som skaver. Templet är uppfört just på den plats där en våldsam mobb drygt 30 år tidigare rev en moské som stått där sedan 1500-talet. Och vad har den skäggige mannen – som tv-tittarna nu ser lägga sig raklång på magen framför altaret – där att göra?

TILL SKILLNAD FRÅN PRÄSTERNA, svepta i tyger i hinduismens heliga saffransfärg, är Narendra Modi politiker. Sedan tio år är han premiärminister. Landets konstitution slår fast att Indien är en sekulär stat där religion och politik ska hållas åtskilda. Men när premiärminister Modi ska summera dagen då ett nybyggt hinduiskt tempel rests på ruinerna av en moské i staden Ayodhya slår han fast: "Den 22 januari 2024 är inte ett datum skrivet i kalendern. Det är början på en ny tidscykel."

Premiärministern som nyss återvaldes företräder BJP, Indiska folkpartiet på svenska och den partipolitiska grenen av den hindunationalistiska rörelsen som kallas hindutva. Där ingår också gräsrotsrörelsen RSS, Nationella volontärkåren, som Modi gick med i som åttaåring. Rörelsens världsbild uttrycktes så nyligen som i januari 2023 av dess

nuvarande ledare Mohan Bhagwat i en intervju med RSS-organet Organiser:

- Vi tillhör en upphöjd ras. Vi regerade en gång över detta land, och vi ska göra det igen. Vår väg är den enda rätta, alla andra har fel. Vi är annorlunda och kommer att fortsätta vara det. Vi kan inte leva tillsammans - de [Indiens muslimer, reds. anm.] måste överge det narrativet.

Amit Singh forskar vid universitetet i Coimbra i Portugal med fokus på hur hinduisk religiös populism används mot kristna och muslimska minoriteter. Han är också författare till en nyutkommen bok i ämnet, *An approach to hindutva in India* (2024, Bharati Prakashan).

- Enligt hindutva-ideologerna, inklusive RSS-grundaren KB Hedgewar, har muslimer och kristna ingen rätt att kräva lika rättigheter - även om deras familjer levt i Indien i tusen år, säger han och lägger till:

- Ideologin är extremt intolerant och till sin natur islamofobisk. Den förespråkar en uråldrig brahminsk kultur och är diskriminerande mot lägre kaster samtidigt som den är patriarkal.

SYNSÄTTET SKILJER SIG VÄSENTLIGT från det som låg till grund för nationen vid självständigheten. När det brittiska styret upphörde i augusti 1947 delades den forna kolonin upp i två stater: den islamiska republiken Pakistan och det hinduiskt dominerade - men sekulära - Indien. Dagen innan brittena till slut lämnade ifrån sig makten förklarade Indiens första premiärminister Jawaharlal Nehru:

"Vi bör minnas att Indien inte tillhör något enstaka parti eller grupp människor eller kast. Det tillhör inte någon speciell religions följare. Det är ett land för alla religioner och folkgrupper."

Medan den nybildade statens etablissemang förespråkade en inkluderande nationell identitet så fanns också rörelser med andra visioner. Som RSS-grundaren K.B. Hedgewar formulerade det:

"Hinduisk kultur är Hindusthans livsluft. Om Hindusthan ska skyddas måste vi först skydda hinduisk kultur. Styrka kan bara nås genom organisation och det är varje hindus plikt att bidra till att stärka det hinduiska samhället... Landets nuvarande öde kan inte förändras såvida inte hundratals unga män dedikerar sina hela liv för sakens skull. Att forma vår ungdoms tankar i den riktningen är organisationens högsta mål".

”

**Vi tillhör en upphöjd ras.
Vi regerade en gång över
detta land, och vi ska göra
det igen. Vår väg är den enda
rätta, alla andra har fel.**

”

RSS, Nationella volontärkårens ledare
Mohan Bhagwat, januari 2023

Hedgewar grundade volontärkåren RSS 1925. Vägen till idealsamhället, Hindu rashtra - en hinduisk nation, gick genom karaktärsdanande träning och disciplin. Förebilden hittades tidigt i Europa.

- 1931 reste ideologen B.S. Moonje till Italien för att träffa Mussolini. Och när han såg rader av ungdomar som en armé i svarta skjortor blev han inspirerad. Moonje ville militarisera hinduiska ungdomar på ett liknande sätt, säger Amit Singh.

I Indien och hos RSS var det bara huvudbonaden som blev svart. Den kombinerades med vita skjortor och khakifärgade shorts. Än i dag samlas de uniformsklädda och uteslutande manliga volontärerna för fysisk och ideologisk träning i lokala grupper, så kallade shakhas. Under en timme, tidig morgon eller sen kväll lär sig deltagarna patriotiska sånger, att marschera i räta led, göra honnör och att slåss med bambukäppar. RSS har under sina snart hundra år förbjudits av myndigheterna flera gånger. Bland annat under 1948-1949 efter mordet på Mahatma Gandhi, utfört av en RSS-anhängare. Nathuram Godse ansåg att landsfadern hade varit alldeles för undfallande gentemot den muslimska minoriteten och sköt Gandhi i bröstet på nära håll.

I dagens Indien råder inga förbud mot RSS. Det bedöms nu vara världens största högerextrema organisation, med uppskattningsvis fem miljoner aktivister. RSS skriver själva på sin hemsida att man inte för något register över antal medlemmar, men uppger att det organiseras drygt 57 000 dagliga shakhas över hela Indien. På hemsidan står också långa stycken om rörelsens mål och medel. Formuleringar som pendlar från det torrt sakliga till det bombastiska, om hur Indien har exploaterats av invaderande kristna och muslimer - och

endast kan skyddas om det byggs på hinduiska principer. Idealen på hemsidan matchar de som Hedgewar uttryckte ett knappt sekel tidigare:

”En brinnande hängivenhet till Moderlandet, en känsla av broderskap mellan alla medborgare, en intensiv medvetenhet om ett gemensamt nationellt liv rotat i en gemensam kultur, historia och arv. Det är dessa känslor som behöver ingjutas i varje barn.”

I det nyligen självständiga Indien förblev ändå den politiska betydelsen av hindutva försumbar. Under många år dominerade Kongresspartiet, först med Jawaharlal Nehru som premiärminister och senare med hans dotter Indira Gandhi. Det var också under hennes ledarskap som partiet börjar tappa sitt grepp. 1975 beslutade Indira Gandhi att införa ett

FAKTA HINDUNATIONALISM

- Begreppet "hindutva" myntades av Vinayak Damodar Savarkar i boken Essentials of Hindutva från 1922. Savarkar engagerade sig som ung i kampen mot det brittiska kolonialstyret, och avtjänade därför många år i fängelse. Det var också i fångenskap som han skrev boken där hinduer manas till kamp för att återupprikta den heder som förlorats efter invasioner av muslimska och kristna erövrare.
- Inspirerad av Savarkar men också av Mussolinis fascister i Italien bildade K.B. Hedgewar 1925 volontärorganisationen RSS.
- Efter frigivning från fängelset tonade Savarkar ner kritiken mot britererna – och uttryckte sig rent beundrande om vissa andra europeiska stater. Som vid en sammankomst med tusentals åhörare 1938: "Tyskland har all rätt att välja nazismen och Italien fascismen, och utvecklingen har visat att de ismerna och styrelseskicken var nödvändiga och av godo under rådande omständigheter där".
- Vid sidan av hindunationalistisk skoling ägnar sig RSS i dag också åt stöd till civilsamhället. Aktivister bidrog med att organisera nödhjälp i Indien i samband med tsunamin i december 2004 och coronapandemin 2020.
- BJP är rörelsens partipolitiska gren. Till hindutvarörelsen räknas också VHP, Hinduiska världsrådet, som bland annat riktar sig mot den hinduiska diasporan i omvärlden.

”
Premiärminister Modi är tveklöst en self-made man och har tagit sig till toppen efter en imponerande klassresa.
 ”

undantagstillstånd, och i knappt två år avskaffades i praktiken demokratin och ledande oppositionella fångslades, bland dem flera företrädare för hindutva. Det väckte folklig sympati för de politiska fångarna och även efter undantagstillståndets slut fortsatte missnöjet med Kongresspartiet som börjat förknippas med korruption och nepotism. Indira Gandhi – dotter till den första premiärministern – förberedde sina söner för maktpositioner – först Sanjay och sedan Rajiv – varav den senare blev landets premiärminister. Rajiv skulle komma att mördas i ett attentat 1991, precis som hans mor sju år tidigare.

Även i parlamentsvalet 2024 var Kongresspartiets ansikte utåt från samma släkt, Rajivs son Rahul Gandhi, en av ledarna för oppositionskoalitionen INDIA (Indian National Developmental Inclusive Alliance). Den senaste representanten för dynastin Nehru/Gandhi, som pluggat på Harvard och i Cambridge jobbade inför valet hårt med att närma sig folket genom flitigt kampanjande i städer och landsbygd. Resultatet blev ett överraskande starkt val för oppositionen medan BJP tappade 63 mandat. Ändå förblir Narendra Modis parti det överlägset största, med 240 av parlamentets 543 ledamöter och Modi har fått bilda ny regering, tillsammans med koalitionspartier.

Till skillnad från Rahul Gandhi åtnjuter Narendra Modi dessutom en genuin folklig förankring. Premiärministern är tveklöst en self-made man och har tagit sig till toppen efter en imponerande klassresa. Modis far drev ett testånd intill stationen i den lilla staden Vadnagar i västra Indien. Där hjälpte den unge Narendra till med att servera tågresenärer, vilket fick politiska motståndare – ofta med bakgrund i den indiska eliten – att avfärda Modi med epitetet "chaiwalla", tekokare. Det var ett öknamn som bland den breda massan snarare väckte sympati och igenkänning.

Inspirerad av av Mussolinis fascister i Italien bildade K.B. Hedgewar 1925 volontärorganisationen RSS som även premiärminister Narendra Modi vuxit upp i.

På 1980-talet, ungefär samtidigt som en nu 27-årig Narendra Modi tog steget från RSS in i partipolitiken och BJP, växte sig hindutva-rörelsen starkare.

- Det var en tid då globaliseringen skedde. Nya idéer fick snabb spridning, och BJP lovade att återetablera traditionella värderingar som börjat hotas av globalisering och moderna tankesätt, säger Amit Singh.

- Det finns mäktiga grupper av hinduer, speciellt i norra Indien, som aldrig gillade idéer om jämlikhet mellan religioner och kön. De tänker sig att det en gång fanns en tid då alla var lyckliga, när kvinnor tjänade sina män, männen tjänade sina kungar och sina gudar och alla lydde överheten.

Hindutva fick ytterligare skjuts i opinionen under de sista åren av 80-talet när guden Ram blev en indisk tv-hjälte. En filmatisering av hans äventyr - det klassiska eposet Ramayana - fick hela Indien att stå still på söndagarna under tiden som

avsnitten sändes. Nu var tiden mogen, kände BJP, att satsa offensivt. På hösten 1990 gav sig dåvarande partiledaren L.K. Advani ut på en roadtrip. Målet var att väcka liv i frågan om ett Ramtempel i Ayodhya, gudens födelsestad enligt legenden. RSS och BJP menade att födelseplatsen låg precis där mogulhärskaren Babur 1528 låtit uppföra en moské till sin ära - Babri mosjid. Här, ansåg man, borde det stå ett tempel och inte en symbol för en invaderande religion. Med sig i den öppna Toyotan, som dekorerats som Rams egen triumfvagn, hade Advani mannen som stod för den logistiska planen för färden - Narendra Modi.

- Ram hade alltid varit en populär gud men tv-serien gjorde folk besatta och gav näring åt hindutvagrupper som ville ge sig på Babri mosjid-moskén, säger Amit Singh.

Moskén förblev orörd under kortegefärden 1990, men skulle komma att slås sönder två år senare av ett hundratal hindutva-aktivister utrustade

1992 revs moskén i Ayodhya av hindunationalister efter år av uppiskat hat mot den religiösa minoriteten. Tusentals människor dödades i efterföljande oroligheter.

30

med hackor och påkar. I de upplopp som bröt ut i indiska städer efteråt dödades uppemot 3000 människor. BJP-ledaren från 1992, Advani, åtalades för att ha uppviglat till rivningen men friades till slut helt så sent som i september 2020 – något som han själv beskrev som en viktig politisk seger

Nästan tio år efter rivningen av moskén blir det Narendra Modis tur att stå i centrum efter ännu ett tillfälle då tusentals dödats i religiöst präglat våld, även det med koppling till Babri masjid/Ramtemplet. Våren 2002 är Modi regeringschef i sin hemdelstat Gujarat när ett tåg som återvänder från Ayodhya med hinduiska pilgrimer fattar eld. 59 personer dör i händelsen.

Tidigt pekade lokala muslimer ut som ansvariga för dådet, och snart startar blodiga kravaller i Gujarat. Under tre dagar dödas enligt officiella källor 790 muslimer och 254 hinduer. Andra bedömare adderar omkring 2000 döda – merparten muslimer. En del av ansvaret för att våldet tilläts pågå så okontrollerat läggs på Narendra Modi. Han är en av dem som tidigt lägger skulden på muslimerna och polis vittnar om att de fått order från delstatsregeringen om att inte hindra uppretade hinduer från att ta ut sin ilska.

”

Ram hade alltid varit en populär gud men tv-serien gjorde folk besatta och gav näring åt hindutvagrupper som ville ge sig på Babri masjid-moskén

”

Det gör att Modi 2005 får avslag när han söker inresevisum till USA. Washington hänvisar till en paragraf om att utländska företrädare som " varit ansvariga för eller direkt delaktiga i särskilt allvarliga överträdelser av religiös frihet" inte kan beviljas visum. USA:s svartlistning av Modi ändras först efter att han blivit indisk premiärminister, och Barack Obama bjuder in honom till Vita huset 2014.

Vad som orsakade tågbranden som utlöste våldsvågen är ännu omtvistat - efterföljande utredningar har bedömt det som alltifrån en tragisk olycka till ett attentat av muslimska våldsvarkare som ville hämnas rivningen av Babri masjid-moskén.

Nio år efter händelsen döms 31 muslimer för vad domstolen kallar en planerad konspiration, elva får dödsdomar och 20 personer livstid. I oktober 2017 ändrar en högre domstol i Gujarat de elva dödsdomarna till livstid. Narendra Modis ansvar blir också föremål för en rättsprocess, ända upp till Högsta domstolen som sommaren 2022, 20 år efter händelsen, fastslår att Modi är utan skuld

I janurai i år invigde Modi templet till guden Rams ära som rests på den plats där Babri masjid-moskén tidigare låg.

TV-serien Ramayana blev en succé under 1980-talet och gav skjuts åt hindunationalismen.

När Modis roll i händelseutvecklingen i Gujarat är som mest omtvistad och USA nekar visum bestämmer sig Amit Singh för att forska kring ämnet hindutva. Men att göra det vid indiska universitet blev en för stor utmaning, enligt forskaren fick han ta emot hot från vissa professorer. Därför flyttade Amit Singh först till Norge på ett stipendium från stiftelsen Fritt Ord och har sedan bland annat gästförsakat i Lund innan han hamnade i Portugal och universitetet i Coimbra. Enligt honom är USA:s kovändning gällande Narendra Modi efter att han blivit premiärminister en del av problemet när det kommer till Indiens fortsatta utveckling och hindunationalismens starkare ställning i landet.

- Västvärlden - inklusive EU - valde att ignorera vad han gjort, av affärsmässiga skäl. Väst har spelat en viktig roll i den indiska demokratins död.

Amit Singh är inte ensam om sin oro över hur fem år till med Modi vid makten kan påverka Indien. Enligt flera institutioner är världens största demokrati om inte död så i alla fall inte lika demokratisk som tidigare. I Economist Groups demokratiindex för 2023 klassas Indien som "bristfällig demokrati" (en status som också ges till exempelvis USA). Forskningsinstitutet V-Dem vid Göteborgs Universitet betecknar dagens Indien som "elektoral autokrati". För tio år sedan såg samma institut Indien som en "liberal demokrati".

Svagheterna ligger inte i röstningsförfarandet i världens största val som genomfördes under sju omgångar mellan april och juni. I stället är

”

Västvärlden – inklusive EU – valde att ignorera vad han gjort, av affärsmässiga skäl. Väst har spelat en viktig roll i den indiska demokratis död.

”

Amit Singh

32 det andra tendenser i samhället som oroar. I sin senaste landsprofil skriver Human Rights Watch bland annat:

”Den indiska regeringen, ledd av hindunationalistiska BJP ökade nedslagen mot civilsamhället och media... Regeringen har antagit lagar och policyer som diskriminerar religiösa minoriteter. Det har lett till att myndigheter och deras anhängare smutskastar sådana grupper, speciellt muslimer.”

Bland annat har en av premiärministerns närmaste män, tidigare BJP-ordföranden och nuvarande inrikesministern Amit Shah upprepade gånger kallat papperslösa invandrare från Bangladesh för ”termiter”. Men det är inte bara minoriteter som smutskastas i dagens indiska samhällsdebatt. Reportrar utan gränser rapporterar om hur arméer av nåttroll riktat in sig på regeringskritiska journalister, som de uppvisar mot på sociala medier. Ett invektiv som trollen ofta använder mot sådana personer är ”sickular”, en anspelning på sekulär. Är den kritiska reportern dessutom kvinna så är ett vanligt epitet ”presstitute”. Dels på grund av sådana attacker, men

också på grund av hur medierna samlas hos allt färre ägare – ofta stormrika och personliga vänner med Modi – tappar Indien också placeringar i Reportrar utan gränser lista över pressfrihet. I den senaste utvärderingen innehar Indien plats 161 av 180 länder. Organisationen skriver bland annat:

”Indisk press som är sprungen ur antikoloniseringsrörelsen brukade ses som ganska progressiv, men det förändrades radikalt i mitten av 2010-talet när Narendra Modi blev premiärminister och styrde upp ett spektakulärt närmande mellan sitt parti, BJP, och de familjer som dominerar medierna.”

MEN DET HÄR HAR INTE varit en särskilt stor valfråga i Indien. I stora delar av landet, speciellt i norr och väst, tar en leende Narendra Modi dagligen plats i det offentliga rummet, som på tågstationer och flygplatser och i dagstidningars helsidesannonser. Och han lyckas frammana bilden av att de milstolpar som Indien nått på senare år är hans personliga förtjänst.

Under Modis styre har den indiska ekonomin vuxit till världens femte största. Förra året stod man både värd för G20-toppmötet och lyckades landa rymdfarkosten Chandrayaan tryggt på månen. Narendra Modi tar som indisk premiärminister även större plats internationellt än någon av företrädarna, alltid redo att inför kamerorna ge andra världsledare sin signaturhälsning – en bamskram – vare sig de heter Stefan Löfven, Vladimir Putin eller Donald Trump.

Trots de nya miljarder som skapas i den indiska ekonomin så var ekonomi och fördelningspolitik, tillsammans med tillbakagången för den indiska demokratin, oppositionens starkaste kort i årets valrörelse. För medan landet får allt fler och rikare miljardärer så är 83 procent av alla arbetslösa i landet under 29 år. Arbetslösheten bland unga indier med högskoleexamen ligger på nästan 30 procent.

KRITIKEN MOT REGERINGEN TOG oppositionen en bit på vägen men räckte inte för att vinna valet när Modi har fått den nationella stoltheten att svälla i tillräckligt många indier. Istället har nästan 236 miljoner personer lagt sin röst på en rörelse vars drömsamhälle har mycket gemensamt med dess värsta fiende Pakistan – en stat som är till för en enda religions utövare. Ingen uttrycker RSS politiska

Amit Singh

Forskaren Amit Singh säger att Väst bidragit till att den Indiska demokratin utarmats de senaste åren genom att ge premiärminister Narendra Modi legitimitet.

drivkraft bättre än de själva. Som det står i ett stycke om "nationellt uppvaknande" på organisationens hemsida: "Tiden är svunnen då det hinduiska samhället kunde svärtas ner av alla och envar. Svunnen är också tiden då det ansågs som intellektuellt överlägset att ösa förakt över det hinduiska samhället".

Stycket fortsätter med två meningar som Indiens akademiker och sekulära journalister kan relatera till alltför väl.

"Det är dessa pseudo-intellektuella typer som nu springer för skydd. Och de pragmatiska bland dem har lugnat ner sig och anpassat sitt vokabulär."

Amit Singh konstaterar:

- Modi gör just det som han har skolats till ända sedan han började arbeta heltid för RSS, så det är inget konstigt i sig.

Att Narendra Modi, RSS-aktivist sedan barnsben, var rörd när han tidigare i år fick inviga ett tempel på ruinerna av en moské efter en mångårig kamp

som krävt tusentals liv är för Amit Singh därför inte särskilt uppseendeväckande. Det är i linje med den utveckling Indien gjort, och kommer att fortsätta göra, under Modis ledning.

- Det var Modi som tog hindutva från periferi till mittfåran när han vann valet 2014. Innan dess sågs etnonationalism som något bisarrt i Indien. Nu har det blivit normalt.

Projektet att omvandla Indien till en hinduisk stat kan komma att bromsas in de närmsta åren. Utan egen majoritet kommer den nya BJP-ledda regeringen tvingas förhandla fram sina beslut. Det innebär dock inte att Amit Singhs oro stillas speciellt.

- Valresultatet kan innebära en tillfällig lättnad (för nedgången i det demokratiska utrymmet) Men till sin natur tar hindutva ingen hänsyn till demokratiska regler. Narendra Modi är här för att styra Indien. Att tro att han skulle börja bygga demokrati, det är önsketänkande. ✘